

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת תזריע - מצורע תשע"ח לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף כ"ט

דרשת פרקי אבות

ספרו היכל הברכה אצל המדפיס דשם. והחסיד הנ"ל נסע לרבו בעל דברי חיים על שבת. ובתוך הדברים סיפר לו שהרה"ק מקאמרנא שובת בביתו עבוד הדפסת ספרו. ואמר לו הדברי חיים שימסור להרה"ק מקאמרנא שמייעצו שלא ידפיסנו. ובנו הרה"ק מגארליטץ זי"ע היה שם בחדר ושמע דברי אביו. וכאשר יצא האיש הלך אחריו, ושאל אותו מה חושב לעשות בשליחותו של אביו. ואמר לו הרי מצוה לשמוע דברי חכמים, וכאשר יבוא הביתה ימסור הדברים להרה"ק מקאמרנא זי"ע. ואמר לו הרה"ק מגארליטץ בחכמתו, אני מבקש ממך דבר אחד לטובתך, שקודם שתמסור לו הדברים, תלך מתחלה להחברא קדישא להשתוות עמהם על חלקה טובה לאחר כלות ימך.

*

והנה דימה התנא החכמים לגחלי אש, ולמה לא אמר שהם אש ממש. אך הענין הוא, כי חכמי ישראל אמיתיים הם ענוים ושפלי ברך במדה גרושה, והמה כאסקופה הנדרסת בעיני עצמם, ולכן הם טובלים הכל, ואינו ניכר עליהם שום שינוי כאשר הם נפגעים, וצהלתם תמיד בפניהם. ולכן בני אדם מנצלים זאת, כי הם לא יקפידו כל כך, ואין מדקדקים להזהר בדבריהם כנגדם. והנה אש מכיר כל אחד שהוא שורף, ויש להזהר מלהתקרב אליה. אבל גחלת לא ניכר תמיד שהיא שורפת. ויש גחלת של מתכת, שבחיצוניותה לא ניכר כלל חמימותה. וגם גחלת של עץ לפעמים כבר עממו, אבל תוך תוכה יש בה עדיין אש, וכאשר יגע בה ויחתה אותה, תתלהב האש שבקרבה, וכל מי שדורך עליה יכוה. על כן הזהיר התנא, והוי זהיר 'בגחלתן' שלא תכוה, שגם כאשר אין ניכר עליהם בחיצוניותם שהם מקפידין, תדע שגם גחלת אינו ניכר תמיד אשר אש יוקדת בתוכה, והוי זהיר שלא תכוה.

במשנה (אבות ב"ה) רבי אליעזר אומר וכו', והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, שנשיכתן נשיכת שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן לחישת שרף, וכל דבריהם כגחלי אש ע"כ. וכבר דברנו שדברים אלו ראה רבי אליעזר בעיניו, ומבשרי אחוזה אלו-ה, וכדאיתא בגמרא (בבא מציעא נט:.) שכאשר ברכוהו, אמרו מי ילך ויודיעו, אמר להם רבי עקיבא אני אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא לבש שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ארבע אמות, אמר לו רבי אליעזר, עקיבא מה יום מיומים, אמר לו רבי כמדומה לי שחבירים בדילים ממך, אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע זלגו עיניו דמעות לקה העולם שלישי בזיתים ושליש בחטים ושליש בשעורים ויש אומרים אף בצק שבידי אשה טפח תנא אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר נשרף וכו' ע"ש.

הרי לנו עד כמה יש להזהר בכבודו של חכם, שגם אחר שחכמי ישראל החליטו על הדבר לברכו, יש להזהר איך למסור הדברים, שזה לא ניתן לכל מאן דהו, שלא יחריב את כל העולם. וגם אחר שמסרו רבי עקיבא בהכנעה וענוה, אף על פי כן לקה העולם בזיתים וחטים ושעורים, ושלטה האש במקום שנתן עיניו. ועל כן הזהיר רבי אליעזר להזהר בגחלתן של חכמים, כי המה גחלי אש, שהפוגע בהן נכוה. (ועיין בשמן ראש ויקרא ח"י קמו.)

ושמעתי לספר כי הרה"ק בעל היכל הברכה מקאמרנא זי"ע התאכסן פעם בלעמבערג אצל חסיד של הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, שהיה עוסק אז בהדפסת

ובפירוש המשניות להרמב"ם סיים על משנה זו, ואתה תדע זה, מענין גיחזי שהתריס כנגד רבו אלישע, שנפל בחלי מטונף, כהתבאר מדברי חכמים מענין ארבעה אנשים מצורעים, וכן עם אחרים, ובכולם התבאר הנזק שהשיגו עכ"ל. ופרשה זו של גיחזי, היא ההפטורה של פרשתנו תזריע-מצורע, וכמו שיבואר.

*

ומתחלה נתחיל בגמרא (כתובות עז:), מכריזו רבי יוחנן הזהירו מזובובי של בעלי ראתן [זבובים השוכנים עליו קשות להביא אותו חולי על איש אחר]. רבי זירא לא הוה יתיב בזיקיה [במקום שתנשב רוח אחת על שניהם], רבי אלעזר לא עייל באהליה, רבי אמר ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה. רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו ועסיק בתורה [נדבק אצלם בשעה שעוסק בתורה ומושיבן אצלו ומובטח הוא שתגין התורה עליו ולא יחוק], אמר אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה-ט), אם חן מעלה על לומדיה, אגוני לא מגנא. כי הוה שכיב [כשהגיע זמנו ליפטור] אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה, אול איתחזי ליה, אמר ליה אחוי לי דוכתאי [הולכיני לגן עדן והראני מקומי], אמר ליה לחיי. אמר ליה הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא, יהבה ניהליה. כי מטא להתם דלייה קא מחוי ליה, שוור [קפץ] נפל לדהוא גיסא. נקטיה בקרנא דגלימיה, אמר ליה בשבועתא דלא אתינא. אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבועתא [אם נשבע בשבועה מעולם ונשאל עליה להתירה] ניהדר, אי לא לא ניהדר וכו'. רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה [אודהו ורגיל אצלו מלאך המות], כי הוה קא ניחא נפשיה אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה, אול לגביה ואיתחזי ליה וכו'. אמר ליה אחוי לי דוכתאי, אמר ליה לחיי, אמר ליה הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא, אמר ליה כחברך בעית למיעבד לי. אמר ליה אייתי ספר תורה וחזי מי איכא מידי דכתיב ביה דלא קיימתיה, אמר ליה מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה [כדהוה עביד איהו שהיה מסכן בנפשו לכבד את התורה] ע"ש. הרי לנו כי שפיר עביד רבי יהושע בן לוי במה שמיכרך בהו.

והנה רש"י פירש שנדבק אצלם 'בשעה שעוסק בתורה' ומושיבן אצלו, ומובטח הוא שתגין התורה עליו ולא יזוק ע"ש. אמנם בריטב"א כתב דמיכרך בהו אפילו היכי דלא עסיק בה, דתורה אפילו בעידנא דלא עסיק בה מגינא ומצלי לעוסקים בה לשמה, וכדאמרינן בגמרא (סוטה כא.) מאי דכתיב (משלי ו-כג) כי נר מצודה ותורה אור, תלה הכתוב את המצודה בנר, ואת התורה באור, לומר לך מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה,

אף מצודה אינה מגינה אלא לפי שעה [בעידנא דעסיק בה], ומה אור מאיר לעולם, אף תורה מגינה לעולם. ואסיקנא התם דלכולי עלמא תורה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ע"ש. ולכאורה יש להבין, דאם כן למה דקדק רש"י לפרש דעשה כן רק בשעה שעוסק בתורה, הא תורה מגנא גם בעידנא דלא עסיק בה. עוד יש לדקדק למה הוצרך רבי יהושע בן לוי לדרשו מקרא דיעלת חן, שאינו מבואר בה להדיא רק מקל וחומר, ולא דרש לה מקרא זו כי נר מצודה ותורה אור, הרי לנו דתורה מגנא.

ונראה דהנה בקובץ שיעורים (ח"א אות רעז) הקשה עוד, דהא אמרינן בגמרא (פסחים ה:) דאין לבדוק חמץ במקום שיש סכנת עקרב או כשפים, אף דשלוחי מצוה אינן ניזוקין, דהמצוה מגינה, מכל מקום היכא דשכיח היזיקא שאני שנאמר (שמואל א טז-ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני, ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך וגו' [הרי דאף על פי ששלוחו של מקום היה, היה ירא] ע"כ. ואם כן איך נכרך עמהם רבי יהושע בן לוי, הא שכיח היזיקא. וכתב דצריכין לומר שדין זה דשכיח היזיקא שאני, וגם שלוחי מצוה ניזוקין, הוא רק בהגנה של מצוה, אבל תורה חשובה יותר ומגינה גם במקום שמצוי היזק ע"כ.

ומעתה יש לומר דחדא קושיא מתורצת בחברתה, ואתי שפיר מה שלא הביא רבי יהושע בן לוי ראייה דתורה מגנא מהכתוב דנר מצוה ותורה אור, משום דשם נזכר יחד הן מצוה והן תורה, דגם מצוה מגנא דכתיב נר מצוה, וזהו רק במקום דלא שכיח היזיקא, ועל זה ממשיך ואומר דתורה אור, דבאופן זה תורה מגנא יותר, דמהני גם בעידנא דלא עסיק בה, אבל אכתי יש לומר דכל זה הוא רק במקום דלא שכיח היזיקא, ואם כן אין לו להכרך עם בעלי ראתן דשכיח היזיקא. על כן הוסיף רבי יהושע בן לוי דיש עוד קרא מיוחדת על תורה דמגנא, אילת אהבים ויעלת חן, ושם לא נזכר מעלת הגנה דמצוה רק של תורה, ובא להוסיף דתורה מגנא גם במקום דשכיח היזיקא, דאם בכח התורה לעלות חן, ומה דלא הוה הוה, מכל שכן שבכחה להגין שלא יארע לו נזק גם במקום דשכיח היזיקא.

ולכן סבירא ליה לרש"י דעובדא זו של רבי יהושע בן לוי היה רק בשעה שעסק בתורה, דהגם דדרשינן נר מצוה ותורה אור, דתורה מגנא גם בדלא עסיק בה, היינו רק במקום דלא שכיח היזיקא, דוגמת דנר מצוה דמיירי רק באופן זה, ומה דחידש לנו הכתוב כאן אילת אהבים ויעלת חן, דמגנא גם

וי"ש לומר על פי מה שכתוב בזוהר הק' (ח"ג רכח.) כי הי"ג מדות של רחמים המה מכוונים נגד הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. והיינו שבשעה שדורשין מדת ק"ו שהיא מדה הראשונה, מתעורר כנגדו בחינת א"ל שהיא המדה הראשונה בהי"ג מדות של רחמים. ומבואר בספה"ק מגיד דבריו ליעקב (סימן קמז) דלכן כאשר התפלל משה על מרים (במדבר יב-ג) א"ל נא רפא נא לה, הנה רצה לעורר עליה מדת א"ל, השיב לו הקב"ה ואביה ירק וגו', היינו לימוד ק"ו, ועל ידי זה יתעורר מדת א-ל ודפח"ח (ועיין בזה בבני יששכר מאמרי ראש חדש ד-ג, ובהערות שם).

ובספר בית הלחמי (לשבועות דף רל) הביא בשם צדיקים, דמהאי טעמא מונח כח הרפואה בדשאים. כי חז"ל אמרו (חולין ט.) דבשעה שאמר הקב"ה למינו באילנות (בראשית א-יא), נשאו דשאים קל וחומר בעצמן, ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו, אנו על אחת כמה וכמה ע"ש. וכיון שמדת קל וחומר היא מדת רפואה, א-ל נא רפא נא לה, לכן סגולת הרפואה בדשאים ע"כ.

ע"ל כל פנים לימוד מדת קל וחומר מעורר בחינת א-ל שהיא מדת הרפואה. ומעתה אם כחה לרפא גם אחר שבא החולי, בודאי שבכחה למנוע מלכתחלה שלא תבוא. ולכן רבי יהושע בן לוי קודם שדיבק עצמו עם בעלי ראתן, והוצרך לעורר על עצמו מדת א-ל של רפואה, על כן הזכיר קרא לדרוש במדת קל וחומר, כי בזה תלוי שורש הרפואה שלא יזקק מהם. ועל כן 'אמר' לעצמו מתחלה, שהתורה אילת אהבים ויעלת חן, אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מגנא, ובאמירה זו נתעורר מדת א-ל נא רפא נא לה, ונכנס ללמוד עמהם.

*

והנה בהפטורת פרשתנו כתיב, וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער (מלכים ב ג-ז). ובגמרא (סנהדרין קז:) אמר רבי יוחנן זה גיחזי ושלשת בניו ע"כ. ולכאורה לפי דקדוק הלשון היה לו לומר, וארבעה אנשים מצורעים היו בפתח השער. ונראה דהנה עונש הצרעת הבאה על גיחזי מבואר שם בכתובים (מלכים ב-ה) כי נעמן שר צבא מלך ארם היה מצורע, ואלישע הנביא ריפא אותו, ורצה ליתן לו עשר ככרי כסף וששת אלפים זהב ועשר חליפות בגדים, ולא רצה אלישע לקבל. וירדוף גיחזי אחרי נעמן ולקח ממנו שתי ככר כסף ושתי חליפות בגדים, ושיקר לאלישע כי לא הלך עבדך אנה ואנה, ויאמר אליו אלישע וכו' וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם, ויצא מלפניו מצורע כשלג (שם ה-כז).

במקום דשכיח היזקא, בזה אין לנו לימוד אלא בשעה שעסיק בה, ולכן רק בעת שלמד עמהם או כרך עמהם יחד. – ומעתה מצוה מגנא בעידנא דעסיק בה במקום דלא שכיח היזקא מקרא דנר מצוה, ובמקום דשכיח היזקא לא מגנא מקרא דשמואל. ותוה עדיפא דמגנא כאשר לא שכיח היזקא גם בעידנא דלא עסיק בה, מקרא דתורה אור, וגם בשכיח היזקא מגנא בדעסיק בה מקרא דיעלת חן.

*

ובהיות כי ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, גם עובדא זו דהכורך עצמו בבעלי ראתן יוכל לזכות ליכנס חי בגן עדן, מרומות בפרשתנו. וכמו שביאר בתורה משה (טט.) הכתוב, זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד-ב), שרומז שמי שלומד בטהרה ומלמד עם המצורע (דוגמת רבי יהושע בן לוי), יהיה סופו, והובא אל הכהן עליון ית"ש, שיכנס חיים לגן עדן ע"כ.

וי"ש להוסיף על זה עוד רמז בסיום הפרשה, להורות ביום הטמא וביום הטהור (ברשי"א יום מטהרו ואיזה יום מטמאו), זאת תורת הצרעת (יד-ג). והוא כי הנה האדם שמת על ידי המלאך המות שנוטל ממנו נשמתו, הוא נעשה אבי אבות הטומאה, וזהו 'יום טומאתו'. אבל אם זוכה להכנס חי בגן עדן, ולא שולט בו המיתה, זהו 'יום טהרתו', שמתעלה לקדושה היותר עליונה. וכאשר יש דיון בזה איך יש להורות אם זהו יום טומאתו או יום טהרתו, וכעובדא דרבי יהושע בן לוי עם המלאך המות, אז זה תליא 'בזאת תורת הצרעת', אם כורך עצמו עם המצורעים ללמוד עמהם תורה. שרבי יהושע בן לוי שכרך עצמו עמהם זכה שיומו האחרון הוא יום טהור, כפי הוראתו, ורבי חנינא בר פפא דלא איכרך בהו, היה יום מיתתו יום הטמא.

*

ונראה לומר עוד במה שדרש רבי יהושע בן לוי זאת מקרא דאילת אהבים ויעלת חן, ומכח קל וחומר, דלכאורה הלא כמה כתובים מפורשים יש שהתורה מגנא, וכמו דאיתא להלן (אבות ו-ו) גדולה תורה שנותנת חיים לעושיה שנאמר (משלי ד-כב) כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא. ואומר (שם ג-ח) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך ע"ש. וחז"ל (עירובין נד.) דרשו מזה חש בכל גופו יעסוק בתורה ע"ש. ולמה הביא דרש לזה מקרא שאינו מפורש זה להדיא אלא בדרך קל וחומר. עוד יש לדקדק בלשונם, רבי יהושע בן לוי מיכרך בהו ועסיק בתורה, 'אמר' אילת אהבים ויעלת חן, למי אמר, שלא הזכיר מתחלה שאחד היה שואל לו טעמו של דבר שהוצרך להשיב.

ולכאורה יש להבין הלא אמרו בירושלמי (סנהדרין יב) שגיחזי אדם גבור בתורה היה ע"ש, ואיך לא הגין עליו תורתו שלא יצטרע בצרעת נעמן, הלא תורה מגנא, כמאמרם תורה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה מגנא (סוטה כא). אך לפי מה שביארנו לעיל דזהו רק במקום דלא שכיח היזקא, אבל במקום דשכיח היזקא לא. וקללת חכם שעקיצתן עקיצת עקרב, ונשיכתן נשיכת שועל, הוי שכיח היזקא ולא מגנא.

אך אכתי תקשה הלא ראינו אצל רבי יהושע בן לוי שהיה כורך עצמו עם בעלי ראתן, ודרש מקרא דיעלת חן, שהתורה עדיפא ממצוה, ומגנא גם בשכיח היזקא. אמנם בירושלמי שם איתא, שגיחזי היה לו עין צרה, בשעה שהיה אלישע יושב ושונה, ישב לו גחזי מחוץ לשער, וכשהיו התלמידים באים ורואים אותו, אמרו אם גיחזי אינו מוצא מקום לכנס האיך אנחנו נכנסים, והלכו להם. והיה המשנה ששנה אלישע נאמרת ואין בן אדם נהנה כלום, וזה מפני שהיתה עינו צרה באחרים שלא יהנו מאלישע. כיון שנתרחק, נתרבו התלמידים, ולא היה המקום מחזיק לחיילות של התלמידים שהיו שם ע"ש (וכן הוא גם בגמרא סנהדרין שם).

ואם כן בשעה שהיה אלישע יושב ושונה לא היה גיחזי בבית המדרש אלא יושב בחוץ. וביארנו לעיל שלשיטת רש"י הא דתורה מגנא גם בשכיח היזקא הוא רק בעידנא דעסיק ביה, ואם כן גיחזי שהיה יושב בחוץ ולא עסק בתורה, שפיר פגע בו קללת אלישע ונצטרע. וזהו שאמר וארבעה אנשים היו מצורעים. ומפרש הסיבה שהיו מצורעים ולא הגין תורתם, שזהו משום 'פתח השער', שישבו על הפתח ולא נכנסו לבית המדרש ללמוד, ובשכיח היזקא אין התורה מגני בעידנא דלא עסיק ביה.

אך אכתי צריך ביאור, דהא לשיטת הריטב"א היה רבי יהושע בן לוי כורך עמהם בכל עת, דגם בשכיח היזקא התורה מגנא מצרעת, ואם כן גיחזי שהיה גבור בתורה, הגם שהיה יושב פתח השער, הוי ליה להגין עליו תורתו גם בעידנא דלא עסיק ביה. ויש לומר דהנה כתוב אומר (שם) בשבחה של תורה, אילת אהבים ויעלת חן, דדיה ירווך בכל עת, באהבתה תשגה תמיד. ודרשו חז"ל (עירובין נד) מפני מה נמשלו דברי תורה כאילה, לומר לך מה אילה זו רחמה צר, וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה, אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה וכו'. באהבתה תשגה תמיד [בשביל אהבתה תעשה עצמך שוגה פתי ושוטה,

להניח עסקך ולרוץ לדבר הלכה] כגון רבי אלעזר בן פדת וכו' ע"ש. אם כן מעלה זו שהתורה היא יעלת חן על לומדיה, וקל וחומר דמגנא, לא נאמרה אלא במי שאוהב תורה בכל נפשו כאילת אהבים, עד שמניח הכל בשביל דברי תורה, לרוץ לדבר הלכה, ואם כן גיחזי שהיה מונע התלמידים מליכנס לבית המדרש, ואלישע היה לומד, ובר נש לא מיתהני כלום (לשון הירושלמי שם). מדה זו רחוקה מאד מאהבת התורה, ועל תורה כזו לא נאמרה שהיא יעלת חן, ומגנא מיסורין, על כן נדבק בו צרעת נעמן, ולא הגין עליו תורתו.

ויש לומר עוד כי כיבוד תלמידי חכמים דרשו חז"ל (מכות כב) מכח קל וחומר, כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבה ע"ש. ומצינו בגמרא (סנהדרין ק) שגיחזי זלזל ברבי, כמו שאמרו שם מפני מה נענש גיחזי מפני שקרא לרבו בשמו ע"ש. וכיון שגיחזי לא כיבד את רבו אלישע, הרי לא דרש קל וחומר זו, וממילא אינו בדין שיוכל ליהנות מדרש שדרשוהו בקל וחומר, אם מעלה חן על לומדיה, קל וחומר דאגוני מגני, ולכן לא הגין עליו תורתו ונצטרע.

אבל לענינינו עדיפא יש לומר, כי גם אי נימא דהתורה כחה גדולה כל כך שמגינה על עוסקיה גם בשכיח היזקא, בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה. היינו רק שמצלת ממקום 'ששכיח' היזקא, שיש מקום בדרך הטבע להנצל, אז הגם שהיא רק באופן של מיעוטא דמיעוטא, התורה מגני עליה. אבל ליגע בדבר 'המזיק' בודאי, אין התורה מגנא, וכאשר יכנס באש ממש לא יגין תורתו עליו שלא יזק ממנה. ואם כן הקפדת וקללת חכם, הרי 'כל דבריהם כגחלי אש', שזהו כפוגע באש ממש, ועל זה לא מהני כח התורה שיגין עליו. ולכן גיחזי הגם שגבור בתורה היה, מכל מקום אין זה מועלת כלל נגד דיבור של חכם, שלא יוכל לחול עליו. ולכן כאשר אמר לו אלישע וצרעת נעמן תדבק בך, פגעה בו גחלת של אש, ולא הועיל לו תורתו, ונשאר מצורע כל ימי חייו. – ועוד כי מה דהתורה מגנא מהיזק, היינו דקדושת התורה שלמד מקיפה אותו שלא יוכל הנזק להגיע אליו. אבל היזק הבא מהתורה עצמה, אין תורתו שלמד יוכל להגין עליו. וכיון שאלישע בכח תורתו קילל אותו, לא היה יכול תורתו של גיחזי למנעו, ונצטרע בצערותו של נעמן כדבר איש האלקים.

ואמר התנא, והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, כי האור יש לה שתי מעלות, שמאיר וגם מחמם. והיינו כי דרך רשעים כאפלה (משלי ד-ט), וכסיל בחושך הולך (קהלת ב-ד), וכל זמן שהאדם לא מסתובב בין חכמי ישראל, הוא נמצא

חכם, הוא מבעיר בזה אש נשמתו, לעבוד ה' מאהבה עזה, להיות לבו בוער בעבודת קונו. וכאשר רוצים להדריך הבנים לתורה, לא די במה שימצא לו רב ללמד אותו התורה ומצותיה, אלא הוי 'מתחמם' כנגדן אורן, שיוכל לקבל ממנו גם חמימות, שלא יהא עבודתו בקרירות, אלא יתנשא לעבוד את ה' בחמימות דקדושה.

סעודה שלישית

משום מאי מחייב, משום צובע (שבת עה), דקאי על היצר הרע שוחט דעלמא, שלעתיד ישחטנו ה' ויעבירנו, ולכאורה הרי עשה רצון קונו שבראו לתפקיד זה. אך עונשו הוא משום צובע, שמצבע החטא למצוה והמצוה לחטא ע"כ.

ולכן סימני הנגע הבאים לעורר על החטא היא במראה לבן, כדי לפקח עיניו, שהדברים שהוא חושב שהם ישרים, ואין בהם אודם של חטא, אלא הם לבנים כשלג, שם נמצא טומאתו, וישים עיניו לתקן מה שחושב שהיה עושה בזה מצוה.

והנה מי שלא מכיר שחוטא, אז הנגעים אינם באים עליו לעונש, אלא להזהירו ולעוררו שנודמן לפניו חטא שמוטל עליו לתקנו, ואז האזהרה בא בהדרגה, ומתחלת בנגעי בתים, שאולי יתעורר כבר מזה, ודי לחכימא ברמיזה בעלמא. ורק כשלא מתעורר מהדבר הקל, אז הוא בא אל החמור בנגעי בגדים ובנגעי אדם. אבל המכיר שחטא, והנגעים באים עליו לעונש, אז יתכן שמן השמים נגזר עליו נגעי אדם תיכף, שעונש זה מתאים להחטא שלו, וכדרך שמענישין במלקות ויסורין ומיתה, שבאים תיכף על האדם. ולכן במשה ומרים שבאה הצרעת כעונש על דיבורם, על כן נעשו מצורעים כשלג, בלי שיוקדם נגעי בית ובגד.

ועל כן הגם שסדר הנגעים הם מתחלה נגעי בתים, ושוב נגעי בגד, ושוב נגעי אדם, זהו רק כאשר הנגעים באים לעוררו שנכשל בחטא, וישים אל לבו לשוב עליו. אבל באנשי מעלה שנכשלו, ומכירין הם בחטאם, והנגעים באים לעונש, ו'אדם' כי יהיה בעור בשרו שאת, היינו באיש המעלה ביותר שמתואר אדם, אצלו יתכן שיהא תחלת נגעו בנגעי אדם.

וזהו כוונת הכתוב (ד-נד) זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, ולצרעת הבגד ולבית, ולשאת ולספחת ולבהרת, להורות

בחשכות, והחכם מאיר לו דרכו, הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו, שלא ישל ויפול בתאות העולם. וזהו דבר פשוט ואין התנא צריך להזהיר עליה. אך בהסתובב יש עוד מעלה, והיא גם ליודעי ספר, שהם יודעים כבר מה שמוטל עליהם לעשות, מכל מקום כמה פעמים עבודתם היא בקרירות בלי חיות, וכמצות אנשים מלומדה, וכאשר הוא רואה התנהגותו של

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת וגו', וראה הכהן את הנגע בעור בשרו, ושער בנגע הפך לבן וגו' (ג-ב). ויש להבין הלא להאדם יש ארבעה תוארים, איש, אנוש, גבר, והיותר חשוב הוא אדם, ולמה תיאר אותו כאן בתואר אדם דייקא. גם להבין דכיון דהנגעים באים על החטא (ערכין טז), למה סימן טומאתו הוא במראה לבן, עזה כשלג או כצמר, והשער הפך ללבן, הלא מראה הלבן מורה יותר על טהרה, וכמו שנאמר (ישעיה א-יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

והנה איתא במדרש בפרשתנו (ד-ד) אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחלה וכו', ואף נגעים הבאים על האדם, תחלה הן באים בביתו, חזר בו טעון חליצה, ואם לאו טעון נתיצה, הרי הן באים על בגדיו, חזר בו טעון כביסה, ואם לאו טעון שריפה, הרי הם באים על גופו, חזר בו יטהר, ואם לאו בודד ישב ע"כ

ולכאורה יש להבין, דאם כן למה התחילה התורה בנגעי אדם תחלה, ולא בנגעי בתים. ולא עוד אלא מצינו במשה רבינו כאשר דבר על ישראל ואמר, והן לא יאמינו לי וגו', ויבא ידו בחיקו ויוציאה, והנה ידו מצורעת כשלג (שמות ד-א). וכמו כן מרים שדיברה על משה, כתיב (במדבר יב-י) והנה מרים מצורעת כשלג. ולמה לא פגעה מדת הדין בבגדיהם תחלה או בבתיהם.

ונראה כי סיבת החטא שהאדם חוטא יתכן על שתי פנים. חדא, שיודע שפעולתו שעושה הוא חטא, אלא שיצרו תוקפו לעבור עליו, ולא יוכל למשול ברוחו להתגבר על עצמו. ואז הנגעים באים עליו לעונש, וכמו שאר יסורים הבאים על החוטא למרק העון. אמנם יש שהוא אדם כשר, אלא שיצרו מסמא את עיניו לחשוב שאין בזה חטא, ואדרבה לפעמים מצבע עוד פעולתו שהוא דבר מצוה, כגון שעל אדם כזה מותר לדבר סרה וכו'. וכמו שפירש מרן הבעל שם טוב ז"ע שוחט

ביום הטמא וביום הטהור. והיינו שכאשר הנגע בא להאדם כדי להורות לו שיכיר במעשיו, אם יום הזה שעבר עליו היה יום טהור או טמא, שהרי יצרו מצבע לו שיחשוב על יום טמא שהוא טהור, או יעבור עליו כל סוגי הנגעים הללו, שיתחילו בנגעי בתים ושוב בגדים ואחר כך על האדם, שאין צריכין להתחיל בהחמור, ומעוררין אותו בהדרגה, אבל כאשר אין צריכין להורות לו אם זה יום טמא או לא, שמכיר בעצמו במעשיו, ואז הנגעים באים לעונש, אין הכרח שיעברו עליו כל סוגי הנגעים הללו, כי באיש המעלה יתכן שיתחיל תיכף בנגעי אדם.

*

ואמר הכתוב כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה, ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, ובאשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית (יד-לד). וברש"י שאפילו תלמיד חכם שידוע שהוא נגע ודאי, לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי (נגעים יב-ה) ע"כ. ונראה בזה עוד, כי הנה החוטא שפגם נפשו ונשמטו בפנימיותו בחטא, ולא מכיר שחטא, אזי יתהוה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו (לשון הרמב"ן יב-מז). וכפי החטא כן יבוא עליו הנגע. והחוטא בידים יצמח לו נגע על היד, ואם ברגליו אז תהיה הנגע על הרגל. וכשחוטא בלבושו תבוא הנגע בבגדו וכו'. והנגע הזה בא לו לסימן כי נתהוה נגע בפנימיותו אשר מוטל עליו לתקן. והוא שאמר הכתוב איש צרוע הוא טמא הוא 'טמא יטמאנו' הכהן וגו', 'וטמא טמא' יקרא (יג-מד). והיינו שבשעה שהכהן אומר על הנגע שהוא טמא, אינו מטמא רק הנגע, אלא בזה מודיע לו שיש גם טומאה בפנימיותו, שחטא על הנפש וצריך לתקנו. ועל כן נאמר בלשון כפילא, 'טמא יטמאנו' הכהן, הנגע החיצוני טמא ונפשו הפנימי טמא, ו'טמא טמא' יקרא, מודיע צערו לרבים שיש עליו שתי טומאות, טומאה חיצונית של הנגע וטומאה פנימית.

והסכל והפתי יתכן שיאמר להרופא כי יש לו עצה נכונה, להביא איזה חומר שיעביר הנקודות הללו מהצילום, וממילא לא יהא על מה לדון. וזה סכלות, כי אין הצילום צריך תרופה אלא האדם, וזהו רק סימן על מה שמתרחש בפנים. ועל כן צוה ה' על הנגעים שאין להסירם, שלא יחשוב שבהסרתו כבר נתיפה גופו ודי לו, כי זהו רק הצילום על מה שמתרחש עמו בפנים, ואין התיקון נצרך בהנגע אלא בתוך תוכו, ואז ישתנה גם הצילום של הנגע.

ועל כן כאשר בא נגע בקירות ביתו, והוא מכיר שאין מראה הקיר הבעיה שיש לו, אלא זהו צילום ממה שמתרחש אצלו בפנימיותו, שמעוררין אותו שמוטל עליו לתקן פגם שיש בתוכו. על כן הוא אומר להכהן, 'כנגע' כמו הנגע שיש בפנימיותי, 'נראה לי בבית', נראה אצלי בקירות הבית, זהו הסימן שמכוון נגד הנגע הפנימי שיש אצלי.

*

והנה טומאת הנגע וטהרתו תליא בדיבור פי הכהן, וכמו שנאמר (יג-ב) והובא אל אהרן הכהן, וברש"י גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן. ולא די להכהן שיראה לו דינו בקרא שהוא טמא או טהור, אלא צריך שיוציאנו ולומר בדיבור פיו. והענין הוא כי צרעת באה על דיבור לשון הרע (ערכין טו). ויתכן שהאדם יבין כי רק על מעשה שמזיק חבירו בידים הוא חייב, אבל דיבור פה שאין בה ממש, שאין רואין אותה ואין ממשמשין בה, אין עונשו חמור. אבל האמת היא כי בדיבורו עביד מעשה, שבדיבור גרידא יוכל להחריב חבירו, שעבור זה אינו מוצא שידוך או פרנסה. ובלשון הרע מבדיל בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, ולכן אמרה תורה בדרך ישב (יג-מו), שאף הוא יבדל מאנשים אחרים (ערכין טז). ולשון הרע הורגת שלשה (שם טו), וכמו שנאמר (משלי יח-כא) מות וחיים ביד לשון, וכתוב (ירמיה טז-ט) חץ שחוט לשונם.

על כן מראין לו גודל כח הדיבור, שכאשר הכהן מוציא מלה אחת על ביתו ואומר טמא, סותרין את ביתו, ואובד דירתו. וכאשר אומר כן על הבגד, אובד את הבגד שדינו בשריפה. וכאשר אומר כן על האדם, הוא עוזב ביתו ואשתו וילדיו ופרנסתו, לישוב בדרך מחוץ למחנה. ומזה ישם על דעתו מהו גודל כח השפעה דיבור מלה אחת, עד כמה דיבור עביד מעשה, ובוה יזהר לשמור פיו ולשונו, ולעשות עצמו כאלם.

וזהו הענין שצוה הכתוב ואת הנתק לא יגלח (יג-לג), שיש לאו שלא יסיר הנגע ממנו. ובחינוך (מצוה קע) כתוב הטעם, לרמוז לאדם כי עליו לסבול הצער והעונש שיענישו ה' ואל יבעט בהם וכו' ע"ש. ונראה עוד על דרך משל, מי שיש לו מחלה באבר פנימי, אז הרופא עושה צילום (עקסרעי), ומתבונן על הצילום בכל נקודה ונקודה שמתראה עליו, ומחליט איזה תרופה נצרך להעביר כל הנקודות הללו שיחזור האבר לאיתנו.

הגליון הזה נתגדב על ידי

מוה"ר ר' ניסן פראנצויז הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' יוסף דוד טובל הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' ראובן קאליש הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב
--	---	---